

## General Woldemar von Schmettow

AV  
OLAUS SCHMIDT

(Tale på Høytidsdagen 26de februar 1965)

Av vårt Selskabs stiftere, «det lærde Trekløver», var Gunnerus i 1766 alene igjen i Trondhjem, både Schøning og Suhm var som det tør være kjent i 1765 flyttet til København. Gunnerus satte nå i verk en reorganisasjon og utvidelse av Selskapet, med sikte på å gi Selskapet en offisiell karakter og status. Hittil hadde virksomheten vært drevet i mere private former. Reorganisasjonsplanene og retningslinjene for dem hadde nok trekløveren drøftet og blitt enig om på forhånd.

I november 1766 blir Selskapets medlemsliste øket en bloc med i alt 27 navn, et av de markante tiltak ved realiseringen av utvidelses- og reorganisasjonsplanene. Utenom de tre stifterne omfattet medlemslisten hittil bare femten navn, samtlige valgt etter vitenskapelige og faglige forutsetninger. Blant de nye 27 navn i november 1766 finner vi foruten innvalg under slike forutsetninger også en rekke standspersoner, med tildels høy rang etter tidens strenge reglement. Det er Selskapets nye offisielle status som manifesteres på denne måten, helt etter tidens mønster.

Øverst på listen av de 27 medlemmer innvalgt i november 1766 finner vi Woldemar greve af Schmettow, kommanderende general i Norge. Det er ikke fordi han ubestridt er høyest i rang at han er ført opp først på listen. Flere av de andre standspersoner etterpå er nok hans jevnlike i rang, i alder og anciennitet går enkelte kanskje noe foran ham. Når Gunnerus likevel fører ham opp først, skyldes nok det den aktive rolle han spilte ved Gunnerus' side i reorganisasjonsverket.

WOLDEMAR HERMANN VON SCHMETTOW, som hans fulle navn lød, var født 26. mai 1719 i Dresden. Hans foreldre var kammerherre, godseier baron Carl Leopold Friedrich von Schmettow til Holdorf, Mechlenburg (1691–1728) og hustru født baronesse Hedewig Løvendal.

Slekten Schmettau eller Schmettow fikk i 1688 keiserens bekræftelse på sin «gamle Adel». Under sin militære tjeneste i Danmark omtales Woldemar S. som



General Woldemar von Schmettow

«det hellige Romerske Riges Greve af Schmettow». Tradisjonen mente å vite at slekten kunne føres tilbake til gammel ungarsk uradel. Men dette var erkjennelsesteoretisk «før syndefallet», — for å bruke et uttrykk av Joh. D. Landemark — før den historiske erkjennelseskritikk hadde sitt germanske gjennombrudd ved Niebuhr og Ranke. På kildemessig grunnlag kan slekten føres tilbake til Georg Smed, eller Schmette, som det heter i hjemlandets språk, han var borger av byen Neisse i Schlesien og nevnt her i tidsrommet 1576 til 1604. Byen Neisse ligger ikke langt fra den gamle grense til Bøhmen. Slekten Schmettows genealogiske forhold og historie foreligger nylig fortrinnsvis utredet i verket: Schmettau und Schmettow Geschichte eines Geschlechts aus Schlesien etc. utarbeidet av en av slektens nålevende agnater, grev Mathias v. Schmettow, som er biblioteksdirektør i Düsseldorf. Forfatteren har gitt et eksemplar av verket til vårt Selskaps bibliotek.

General Woldemar Schmettows mor, baronesse Hedewig Løvendal, var datter av friherre Woldemar Løvendal, som igjen var sønn av stattholderen i Norge, Ulrik Frederik Gyldenløve, hertug senere kong Frederik III.s sønn med Margrethe Pape (senere baronesse Løvendal). Oldenborgernes barn «til venstre hånd» fikk som kjent navnet Gyldenløve mens Gyldenløvenes barn på samme måte fikk navnet Løvendal.

Som alle unge adelsmenn vokste Woldemar Schmettow opp som «passionierten Offizier und wohlgebildeten Kenner der Wissenschaften», heter det i slekts-historien. Som ung offisersaspirant ble han i mai 1736 immatrikulert ved universitetet i Leipzig, hvor han studerte rettsvitenskap. Mens han oppholdt seg her ble i 1738 den sachsiske prinsesse Maria Amalia gift med kong Karl av begge Sicilier («De to Sicilier» var dengang eget kongerike under Karl av Bourbon). Begivenheten ble også feiret på universitetet, hvor Schmettow ble valgt som taler for studentene og holdt «unter Ausnehmend besonderem Beifall» en latinsk fest-tale. Etter et treårig opphold i Leipzig dro han til Holland, hvor han oppholdt seg ved universitetet i Leiden, besøkte etterpå Amsterdam, Rotterdam og Haag, hvor han oppholdt seg i lengere tid og hvor han bl. a., av general Desbrosses ble forestilt for Voltaire.

Fra Holland reiste han til Paris, etter først bl. a. å ha besøkt de store festnings-anlegg i Lille og foretatt de første studier av den franske krigsmakt i marken. I Paris hvor han ble den følgende vinter gjorde han seg nøye kjent med byens kunstsamlinger, biblioteker og kjente byggverk — selvsagt også teatrene og teater-livet. Schmettow var fra unge år en meget interessert numismatiker som alt var eier av en betydelig samling. Fra sitt første opphold i Paris forteller han at han traff den gamle numismatiker og læge Nicolas Mahudel «von der Academie des inscriptions», og at denne bl. a. hjelper ham med å bestemme en gammel, sjelden kartagisk mynt, som han har i sitt eie. Schmettow holdt alltid sine numismatiske interesser vedlike. Ved hans død omtales hans store myntsamling, som arvingene lot selge.

Da Schmettow sommeren 1741 vendte hjem etter sitt første lengere opphold utenlands var han en allsidig og høyst kvalifisert ung offiser med omfattende kunnskaper også i flere humanistiske disipliner.

Han er nå i bayersk og keiserlig samt i fransk tjeneste inntil han i 1746 ble utnevnt til oberst i Rytteriet og regimentsjef i Danmark og tilhører fra nå av det dansk-norske fellesmonarki.

I den danske og norske hærordning og militæradministrative utvikling kom Schmettow til å gjøre en betydelig innsats. De forskjellige sider av hans innsats på disse områder har den danske krigs- og militærhistoriker K. C. Rockstroh behandlet utførlig litterært. Om Schmettows militære virksomhet i Danmark nevner Rockstroh at han med stor dyktighet og på grunnlag av betydelig krigs-erfaring med interesse gikk opp i sin stilling. Han fremsatte i 1750 forslag om forbedrede forhold for de vervede regimenter og utarbeidet 1752 en operasjons-plan for et eventuelt felttog ved monarkiets sydgrense. Men steil som han var og sikkert også en god del arrogant kom han snart i strid med sine nærmeste fore-satte og med sitt regiments offiserskorps, han søkte derfor og fikk i 1760 avskjed fra dansk militærtjeneste, hvor han etterhånden var avansert til generalløytnant.

Før han tok avskjed hadde Schmettow arbeidet for å få knyttet grev Claude Louis de Saint-Germain til Danmark. Germain som var en god venn av Schmettow fra tjenesten i utlandet, var ansett som en av tidens mest fremragende hærorganisa-torer. Schmettow var alltid yndet av Danmarks mektige statsminister, grev J. H. E. Bernstorff — en konneksjon som han beholdt under alle omskiftelser. Med Schmettow som mellommann lykkes det nå å få Germain engasjert i dansk tjeneste. Danmark fryktet på dette tidspunkt forviklinger med Russland og hadde derfor planer om å engasjere en erfaren utenlandsk general. Schmettows initiativ falt således på et meget gunstig tidspunkt. Germain og Schmettow kom i den følgende tid til å arbeide meget sammen om dansk-norske hær- og militære spørsmål og problemer. Snart etter Germains ankomst ble den danske hær satt i krigsberedskap, og en større dansk-norsk hær marsjerte straks etter over Trave inn i Mecklenburg. Det var det nylig inntrufne tronskifte i Russland og truslene fra den nye tsar, Peter III, som var foranledningen til denne militær-politiske krise i Norden. Krisen drev forøvrig snart over ved intervensjon fra den atter nye russiske selvhersker, Katharina II, tsar Peter III var myrdet i mellomtiden.

Schmettow var ved utbruddet av krisen gjeninnsatt i hæren med ekstra-ordinær høy gasje inntil videre og fikk kommandoen over avantgarden ved inn-rykkingen i Mecklenburg. Da hæren ble avmobilisert utnevntes han til «virkelig generalmajor», han tok nå opphold i Slesvig. Germain arbeidet på å få ham ansatt som sjef for artilleriet eller kommanderende general i Norge. På anmodning om å komme til drøftelser i København svarte han unnvikende, han gjorde seg kostbar og lot forstå at han hadde utsikt til å gå i venetiansk tjeneste, forteller Rockstroh, men i virkeligheten var han så økonomisk på knærne at han ikke hadde reisepenger til København. Der krevdes meget til en sådan reise for en

virkelig general med suite i de dager. I januar 1764 ble han utnevnt general av rytteriet og kommanderende general i Norge. I april s. å. ble der opprettet et norsk Krigsdirektorium med Schmettow som 1. deputert.

Før sin avreise til Norge drøftet Schmettow sammen med Germain og den danske general v. Gähler en nyordning av den norske hær. Schmettow utarbeidet etterpå et utkast til en slik norsk nyordning, gjennom flere reiser omkring i vårt land hadde han satt seg inn i forholdene i landet som han på forhånd ikke var kjent med.

Schmettow forsto som høyeste offiser å vinne sine undergivnes hengivenhet. Han er den første i vårt land som søkte å skape et litterært organ for militær vitenskap. I årene 1765–66 utga han nemlig i Christiania tidsskriftet «Militært Bibliothek», hvorav utkom fire hefter. Det er forløperen til Norsk Militært Tidsskrift, som senere er utgitt.

Under sitt arbeid med reorganisasjonsplanene for vårt Selskap er det at Gunnerus kommer i direkte kontakt med Schmettow. Schmettows danske biograf fremhever at han var medlem av «Videnskabernes Selskab i Trondhjem, som han skaffede Prædikat af Kongeligt». Dette er riktignok en noe forenklet og mindre fullstendig fremstilling av hendingene som førte til at Selskapets statutter ble kongelig konfirmert 17. juli 1767, navnet det Kongelige Noreske Videnskabers Selskab var dermed stadfestet og approbert.

Schmettow har mens han ennå var kommanderende general i Norge tatt del i arbeidet som førte til disse resultater. Da de nye statutter for Selskapet forelå ferdig utarbeidet på nyttår 1767 hadde Schmettow på Gunnerus' anmodning bedt prins Carl av Hessen, kongens svoger og tittulær stattholder i Norge, om å være Selskapets Præses. Prinsen av Hessen kom ikke til å overta dette vervet, han ble snart etter utnevnt til stattholder i hertugdømmene. Schmettow anbefaler saken til kongen i mai 1767. Etter at Selskapets statutter hadde oppnådd kongelig konfirmasjon i juli samme år, ble kongens halvbror, arveprins Frederik Selskapets første Patronus og Præses perpetuus, og disse vervene kom han til å inneha i en lang årrekke, helt til sin død i 1804. Arveprins Frederik var far til vår Christian Frederik. Schmettow fikk på denne måte mens han ennå var i sine «velmakts dager» øve betydelig innflytelse på vårt Selskaps organisasjon og toppledelse.

Når Gunnerus som nevnt fører hans navn først opp på den nye medlemslisten i 1766 er nok det et uttrykk for hva han skyldte Schmettows initiativ ved reorganiseringen av Selskapet.

I hovedstaden Christiania, hvor Schmettow bodde under sitt opphold i Norge, tok han ivrig del i selskapslivet og har uten tvil hatt stor innflytelse på dettes utvikling, sier Daae i sitt klassiske verk *Det Gamle Christiania*. Navnlig interesserte han seg for teater og skuespill og fikk, forteller Daae, med bistand av dikteren Tullins krets i stand et privat teater i Christiania allerede det første året han bodde her. «Tidligere havde man anseet det for et usømmelig, om ikke

uchristelig Tidsfordriv at være Tilskuer, end sige selv at være Skuespiller», sier Wilse i sine *Reise-Iagttagelser*. Nu derimot forstod den kommanderende general å fjerne sådanne betenkeligheter.

Mirabeau's berømte ord om at det ikke er langt fra Kapitol til den Tarpeiske klippe var særlig aktuelt når det gjaldt kongens gunst og nåde i Eneveldets tid. Det fikk også general Schmettow erfare. I 1767 ble han uventet og meget mot sitt ønske kalt tilbake fra Norge, som han selv forteller fordi han «ikke ville utføre Projekter, som siden viste sig at være skadelige». Suhm som selv opplevet disse begivenhetene sier at grunnen var den at Schmettow «vilde forsvare den nationale Milice». Undersøkelser i nyere tid bekrefter riktigheten av Suhms karakteristik. Rockstroh fremhever at grunnen i virkeligheten var en ren prinsipiell uoverensstemmelse i planleggingen av Norges forsvar og hærordning.

I spørsmålet og drøftelsene om en nyordning av den norske hær kom Schmettow og Germain til å innta motsatte standpunkter. Schmettows forslag gikk ut på å opprettholde det gamle nasjonale grunnlag for hærordningen, med utskrivninger av mannskap men med strengere krav til offisersutdannelsen, dette forslag som Schmettow lot utarbeide detaljert, tillot bl. a. en hurtigere mobilisering og betød samtidig en lettelse i vernepliktsbyrden for de norske bønder. Germain's forslag tok hovedsakelig sikte på en vervet hær, «for hvilken han i en Haandvending forelagde en Plan», uttaler Rockstoch. Germains forslag møtte avgjort motstand både i Danske Kancelli og hos preses i Generalkrigsdirektoratet, general v. Gähler. Det ble nå nedsatt en kgl kommisjon til sakens behandling og etter langvarige forhandlinger fremla kommisjonen et hærordningsforslag som i likhet med Schmettows norske forslag hvilte på historisk grunnlag. Hverken Schmettow eller Germain var medlemmer av den kgl. hærordningskommisjon, men Schmettow fikk tillatelse til å avgi et innlegg hvori han, sier Rockstroh, «utførligt, kraftigt og veltalende udviklede Norges ældre og nyere Krigshistorie, (samt) politiske, sociale og nationale Forhold — i lige Grad et Æreminde for det norske Folk og for Schmettow».

Hærordnings-saken og det endelige resultat av den ble et prestisjetap for grev Germain, som en tid nå er sterkt i bakgrunnen. Det førte også til et brudd med Schmettow, som han fikk et «dypt Nag» til. I 1767 gikk den eldre grev Bernstorff av som statsminister, og Germain som hadde vært i opposisjon til den gamle statsminister kom for annen gang til makten igjen. Schmettow hadde lagt seg ut med Danske Kancelli og i Norge hadde han også stemingen mot seg «fordi han var for færdig at afsætte adskillige Officerer, stolende formeget paa Oberstenes Relationer» kan Suhm fortelle i sine opptegnelser. Dette benyttet grev Germain seg av og fikk ham fjernet fra stillingen i Norge, skjønt kongen, heter det, satte megen pris på ham. Han fikk en forholdsvis stor pensjon og kongen betalte hans betydelige gjeld. Om det var stillet ham i utsikt vites ikke, men han oppnådde ingen stilling i hæren mere. «Fuld af Bitterhed, der ogsaa prægene hans senere



Liv, maatte han forlade en Gerning, som han havde viet sin fulde Kraft og for hvilken han havde sjældent gode Betingelser». (Rockstroh, l.c.).

Schmettow bosatte seg tilslutt i Pløn i Slesvig-Holsten. Her levet han ensomt, ivrig opptatt av militære prosjekter og religiøse og filosofiske studier, han studerte bl. a. bibelen på grunnspråkene. I 1771 lot han trykke i Eutin ved Lübeck det «ugudelige» anonyme skrift «Blätter aus der Liebe zur Wahrheit» det var sa han selv ment som hjelp og rettesnor til soldatens oppdragelse. For dette skrift skulle han stå til rette for konsistoriet i Glückstadt, men Tyske Kancelli hevet saken.

Schmettow ble 27. november 1743 gift med Amalie Georgine de la Croix de Frechapelle (f. 25 februar 1716, d. 1. september 1796 i Slesvig), hun tilhørte en gammel, opprinnelig fransk adelig slekt, faren Frantz de la C. de F. var overstallmester hos kongen av Hannover. Ekteskapet ble ulykkelig og tidlig oppløst. Der var to sønner og en datter i ekteskapet. Sønnene skal vi komme tilbake til. Grevinne Amalie de Frechapelle Schmettow bosatte seg i byen Slesvig, hvor hun døde 1. september 1796, åtti år gammel. I sitt testament opprettet grevinnen en familienstiftelse (Amalienstiftung) til beste for ugifte damer. Stiftelsen har bestått like til vår tid, men som alle humanitære og sosiale stiftelser i Tyskland smeltet kapitalen så å si bort under inflasjonen etter første verdenskrig.

K. C. Rockstroh omtaler general, grev Woldemar Schmettow som en «fuldendt Verdensmand, smuk, vel begavet, aaben og ærekær. Navnlig i sine yngre Aar var han let paavirkelig af kvindelig Ynde, hvad han aabent vedkendte sig. Som officer var han fortrinlig vel instruert, krigserfaren, teoretisk og praktisk meget dyktig og full av Iniativ». Rockstroh siterer statsminister grev J. H. E. Bernstorffs karakteristik av ham: «han manglede kun Religion, men var meget behagelig og hans Synsmaader var ofte udmærkede».

I sitt verk *Det gamle Christiania* er Ludvig Daae nok forståelsesfull men mindre nådig i sin karakteristik: Etter å ha omtalt Schmettows opprinnelse m. v. nevner Daae at Schmettow i sin ungdom erhvervet seg «en ikke almindelig videnskabelig Dannelselse og udmærkede sig senere i fransk Krigstjeneste under Moritz af Sachsen. Men saavel dette Feltliv som et mangeaarigt Bekjendtskab med de polsk-sachsiske Augusters «galante» Hof bidrog i meget til at fordærve den begavede og duelige Mand. Han blev en ryggesløs Libertiner og en erklæret Fritænker». Daae har i sitt eksemplar av *Det gamle Christiania* med tre utropstegn tilføyet: «denne min Sammenstilling af Libertinere og Fritænkere blev omtalt med en vis Forargelse i «Politiken» i København!!!»

Fra Schmettows ensomme eksil i Slesvig-Holsten i hans senere leveår foreligger der en beretning, et reiseminne som nesten lyder som en røst fra graven. Vårt Selskaps medlem, fra 4. mars 1782, sokneprest i Eidsberg, provst og titl. professor, Jacob Nicolai Wilse var litterært produktiv på mange områder. Fra sine omfattende reiser i de nordiske land og Tyskland m. v. utga han i 1790 i København et bindsterkt verk *Reise-Iagttagelser etc. med Hensigt til Folkenes*

og Landenes Kundskab — verket ble forøvrig først utgitt på tysk i samlingen av reisebeskrivelser som matematikeren, professor i Berlin, Johan Bernoulli d. y. utga (Berlin 1781–87, 18 bd.) — Wilse oversatte etterpå sitt eget verk fra tysk til norsk. På sine reiser treffer Wilse i 1777 i Kiel ved et tilfelle Schmettow, de bodde i samme losji — eller vertshus. Schmettow er i Kiel for å stifte en ny frimurerlosje. Han og senere hans sønn, general C. J. W. Schmettow var begge meget interesserte for frimurerordenen og var med blant stifterne av de første av ordenens losjer i vårt land.

Witse forteller nå fra oppholdet i Kiel at han i døren i sitt losji møtte general grev Schmettows tjener, «Hvilken tildalede mig paa Latin med Hilsen og Beretning, at hans Herre logerte her samt at jeg, som en Nordmand ville fornøie ham ved at komme til ham». Til dette svarte jeg, sier Wilse« i et for oss begge mere courant Sprog at jeg vilde betænke Sagen». Imidlertid fikk han formell innbydelse fra greven til kaffe samme ettermiddag og ville da ikke undslå seg. Jeg fant, forteller Wilse videre, «Grevnen i megen Neglige ved et stort Bord, belagt med Bøger og Papirer». Han klaget over noen heshet og øyensvakhet men «var ellers blid og munter».

Witse gjengir så in ekstenso hele den lange samtalen greven og han førte sammen, han har åpenbart med en gang foretatt omhyggelige notater. Samtalen fant sted ti år etter at Schmettow hadde forlatt Norge og under helt endrede forhold, utad som innad. Det som en blir mest slått av under lesingen av samtalen, slik Wilse gjengir den, er hvor glimrende Schmettows hukommelse og minne synes å ha vært. Schmettow innleder samtalen med først å spørre om Wilses befinnende og forteller med det samme at han husker Wilse fra år tilbake, fra en konferanse i København. Wilse opplyser i en parentes at grev Schmettow da hadde foreslått ham til professor i økonomi og fysikk ved den Militære Skole i Christiania. Schmettow forteller videre at han husker Wilses morbror og forgjenger i Eidsberg, sokneprest Lauritz Bierregaard, som han erindrer som en meget gjestfri mann og spør om Bierregaards sønn som ble offiser osv. «Jeg elsker de Norske, de have skjønne Egenskaber, men de gjøre alt formeget af deres Præster, og Gud veed, Mængden af dem duer ikke meget», fortsetter Schmettow, som nå ledet samtalen inn i filosofisk-teologisk retning. Det ble en lang samtale inntil en offiser som hadde noe viktig å konferere med grev Schmettow om ble meldt og Wilse rekommanderte seg «siden har jeg aldrig talt med ham», sier Wilse.

Witse resymerer sitt inntrykk av og sin samtale med grev Schmettow og nevner at denne «havde mange gode Egenskaber, fornemmelig som General, han havde tillige megen Indsigt i adskillige Videnskaber, og vilde at hans Officierer foruden deres Hovedfag lagde sig efter de Kunster og Videnskaber der kunde tiene dem selv og andre til Nytte og Fornøielse uden for Tienesten og i Fredstider, da det er bedrøveligt at see, at en hel Deel af saadanne unge Mennesker uden for Tie-

nesten ikke kan tage sig andet til end enten Vertshuuslevnet eller blot Opfyldte Nummeret i Huusselskaber — —».

General grev Woldemar Schmettow døde i Pløn 24. oktober 1785 av et slag-anfall, seksti syv år gammel. Sønnen, grev Woldemar Friedrich var den eneste av familien som var til stede ved farens død.

I sitt ekteskap hadde general Schmettow som nevnt hatt tre barn, en datter og to sønner. Datteren, comtesse Benedicte von Schmettow døde 17. november 1819 som stiftsdame i St. Johannes kloster ved byen Slesvig, hun bidro til endelig å realisere morens testamentariske bestemmelse om å opprette en stiftelse for ugifte damer.

General Woldemar Schmettows to sønner var Carl Jacob Woldemar og Woldemar Friedrich grever von Schmettow. Begge sønner var medlemmer av vårt selskap, den eldste, grev Carl Jacob Woldemar fra 6. august 1781, og den yngre, Woldemar Friedrich, fra 21. januar 1788. Vår medlemsmatrikkel har bare et tilsvarende tilfelle far og to sønner som samtidig har vært medlemmer, nemlig fra nyere tid, professor J. H. L. Vogt og sønnene, professor Torolf og Fredrik Vogt.

Den yngste av general Schmettows sønner, Woldemar Friedrich (født 25. februar 1749 i Celle) var først knyttet til diplomatiet, ble dansk gesandt til Sachsen og pfalzisk geheimeråd, etter et beveget liv i utlandet vendte han i 1778 hjem til Danmark. Her ble han tilslutt medlem av Landretten og konsistoriet i Pløn, hvor han døde ugift 8. juli 1794. Han beskjeftiget seg i senere år med forskjellige litterære arbeider, han rettet bl. a. sterk kritikk mot dansk militærvesen og dette fremkalte en hel litterær feide for en tid. Det er uttalt at så godt som hele den offentlige mening sto på Schmettows side i denne feiden. Hos kronprins Frederik skal diskusjonen ha fremkalt ønske om å innskrenke trykkefriheten igjen.

Carl Jacob Woldemar, general Woldemars eldste sønn har særlig interesse for oss, som offiser ble han tjenstlig tidlig knyttet til Trondhjem og Trøndelag hvor han kom til å leve den lengste del av sitt liv. Han er den «Trondhjemske grev Schmettow».

Han var født 25. desember 1744 i Augsburg — «als Mars alle Welt regierte», skrev tanten, baronesse Eugenie Løvendal til barnefaren etter den gledelige begivenhet. Faren var på dette tidspunkt oberst i keiserens tjeneste, med bopel i Augsburg som ennå var fristad.

Carl Jacob Waldemar ble fra han var ganske ung utdannet til offiser. Han var bl. a. i fransk militærtjeneste til han ble knyttet til den danske hær, som premierløytnant ved livgarden til hest, under farens kommando. I dansk tjeneste ble han tilslutt oberstløytnant, ved Delmenhorstske Infanteriregiment og tjenstgjorde her inntil han fra oktober 1776 ble oberst og sjef for 3. Trondhjemske Nationale Infanteriregiment, med bopel i Trondhjem. Til Trondhjem var han fra nå av knyttet for bestandig. Her ble han 14. august 1778 (brudens fødselsdag) gift med Stinchen (Christianie) Anna Katharina Møllmann (f. i Trondhjem

14. august 1757, død 19. desember 1820 på Rotvold). Hun var datter og enebarn av lagmann titl. stiftamtmann Hans Ulrich Møllmann og hustru Gudlov f. Hveding og universalarving til en av de største privatformuer i vårt land i det 18. århundre. Etter svigerfaren, som døde samme vår, 1778, overtok Schmettows bl. a. dennes store byeieendom, den senere Harmoniens gård på torvet (bebyggelsen brente januar 1942) og Møllmanns store landeiendom, Rotvold gård i Strinda, dengang et bruk og en av de vakreste og mest verdifulle eiendommer ved byen. Schmettow forsto å drive eiendommene, han ødet ikke sin hustrus avr, han skal tvertimot ha øket den.

Da den gamle general Georg Frederik von Krogh søkte avskjed ved utgangen av året 1813 ble grev Carl Jacob W. Schmettow dennes ettermann som kommanderende general nordenfjells, eller sjef for 2. Divisionsdistrikt av den norske arme, som det het den gang. Schmettow kom i denne egenskap og som Christian Frederiks diplomat til å spille en fremtredende rolle under begivenhetene i 1814. Han viste seg som en glødende norsk patriot og en av Carl Johans mest svorne motstandere, det kom dog senere til forsoning mellom kronprins Carl Johan og den stridbare gamle general. I serien av vårt Selskaps skrifter i det 19. århundre er, ved rektor C. A. Müller utgitt Af Grev Schmettows Correspondance (1813 og 1814), det er meget verdifulle aktstykker til årets begivenhetsrike historie.

Den «trondhjemske» general, grev Svmettow var militær med liv og sjel. Om hans helt militære innstilling og interesser forteller en karakteristisi anekdote: han hadde etter egen konstruksjon latt seg gjøre en felt- eller reisevogn som var innredet slik at den også kunne brukes som telt, den inneholdt både bord og seng som om natten kunne slås opp eller trekkes frem. Da statsminister grev Chr. Detlev Frederik Reventlow med frue var på besøk i Trondhjem holdt Schmettow en glimrende fest for dem på Rotvold. Etter middagen viste Schmettow med synlig stolthet frem vognen for de fremmede gjester og forklarte konstruksjonen meget vidtløftig og omstendelig. Grev Reventlow syntes imidlertid mindre interessert så fruen rykket ham ivrig i armen og hvisket: Admirez, Monsieur, Admirez!

Lenge før sin død hadde grev Schmettow uttalt ønsket om å bli begravet som alminnelig soldat. Han døde på sin eiendom Rotvold 21. april 1821 og ifølge det uttalte ønske, som han gjentok kort før sin død, ble han en morgen kl. 6 av en avdeling soldater i all stillhet båret til graven, på søndre del av Domkirkegården. Hans gravsted blir fremdeles holdt i hevd.

I sitt ekteskap hadde grev C. J. W. Schmettow flere barn, bare to døtre vokste opp og gjennom dem fortsetter slektens kognatlinje i de trønderske slekter Trampe og Collin.

Et levende minne om Schmettows tilknytning til Rotvold gård er bevart i navnet «Grev Schmettows Alle», et privat veianlegg fra Rotvold gård i tilknytning til den gamle hovedvei fra byen gjennom Strinda over Granåsen og Ramstad.

Av dette store alleanlegget kan brudstykker sees ennå og navnet er som nevnt bevart i den lokale tradisjon.

Det var som det vil forstås fargerike personligheter blant de eldste generasjoner av vårt Selskaps medlemmer. Hver på sitt område var de med å skape grunnlaget for frigjøringsverket som slekten fra 1814 gjennomførte i vårt land.

---

#### LITTERATUR:

MATTHIAS G. GRAF VON SCHMETTOW: Schmettau und Schmettow Geschichte eines Geschlechts aus Schlesien etc., Büderich bei Düsseldorf 1961.

C. J. ANKER: Biogr. Data om 330 Norske Generalpersoner etc., Chr.ania 1885.

Dr. LUDVIG DAAB: Det gamle Christiania 1624-1814 etc., Christiania 1924.

Mag. JACOB NICOLAI WILSE: Reise-Iagttagelser i nogle af de nordiske Lande etc., Kiøbenhavn 1790, D. 3 fl. st.

Af Grev Schmettows Correspondance (1813-1814) (utg. ved C. A. Müller), det Kgl. Norske Videnskabselskabs Skrifter i det 19de Aarh. etc., Bd. 5, Hefte 1. (særtrykk Trondhjem 1864).

K. C. ROCKSTROH: Udviklingen af den nationale Hær i Danmark, III, 1926.

S. SINDING-LARSEN: Den norske Krigsskoles Historie, Kristiania 1900 fl. s.

HANS MIDBØE: Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Historie 1760-1960, Første Bd., Trondheim 1960.

OLAUS SCHMIDT: Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab Matrikel 1760-1960, Trondheim 1960, fl. st.